

कापूस हंगाम २०२५-२६: साप्ताहिक तिसरा पीक सल्ला
१६ ते २२ जून २०२५

महाराष्ट्र		मागील आठवड्यातील प्रत्यक्ष पाऊस (मिमी)						पडणाऱ्या पावसाचा अंदाज (मिमी)				
		जून						जून				
		11	12	13	14	15	16	18	19	20	21	22
	धुळे							8.4	6.1	2.1	2.2	
	नंदुरबार							16	5.9	3.2	5.9	
	जळगाव							8.1	5	2.8	1.9	
	अहमदनगर							6.4	8.2	3.3	1.4	
	औरंगाबाद							5.7	5.8	2.6	0.7	
	जालना							2.5	4	3.5	0.7	
	बीड							1.3	3.2	2.9	0.6	
	नांदेड							1	3	1.5	0.7	
	परभणी	0	34	4.8	14	0	0	0	1.4	3.1	3.1	0.7
	हिंगोली								1.5	3.5	3.2	0.7
	बुलढाणा								2.4	3.6	2.6	0.8
	अकोला	0	0	3.2	3.4	0	11.8	10	1.6	3.8	1.3	0.6
	वाशीम								1	4.4	2.4	0.8
	अमरावती								1.2	7.4	2.1	1.4
	यवतमाळ								0.6	6.5	1.6	0.7
	वर्धा								0.7	7.3	0.6	0.4
नागपूर								1.1	13	1.4	0.7	
चंद्रपूर								1	5.3	2.2	1.6	
पावसाचे प्रमाण आणि रंग कोड		0.1 to 2.4 मिमी		2.5 to 15.5 मिमी		15.6 to 64.4 मिमी		64.5 to 115.5 मिमी		115.6 to 204.4 मिमी		
पावसाची श्रेणी		खूप हलका पाऊस		तुरळक पाऊस		मध्यम स्वरूपाचा पाऊस		मुसळधार पाऊस		अति मुसळधार पाऊस		

पीक परिस्थिती:

अकोला येथे येत्या खरीप हंगामासाठी जमीन तयार करण्याचे काम सुरु आहे. कापसाची नांगरणी, सपाटीकरण, शेणखत टाकणे इत्यादी सर्व कार्य पूर्ण झाली आहेत.

राहुरी येथे सिंचित शेतकऱ्यांची कापसाची पिके सध्या १ ते १५ दिवसांच्या अवस्थेत असून, ती अंकुर आणि दोन ते चार पानांच्या टप्प्यावर आहेत. उणीव भरण्याचे काम सुरु आहे. जमीन तयार करणे, कुळवणी, सपाटीकरण, शेणखताचा वापर इत्यादी कामे पूर्ण झाली आहेत. बहुतांश शेतकऱ्यांनी कापसाच्या पेरणीसाठी शेताचे लेआउट तयार करण्याचे काम सुरु केले आहे.

पीक सल्ला:

अकोला येथे शेतकऱ्यांना सल्ला देण्यात येतो की, कापसाची पेरणी पुरेसा ७५-१०० मिमी पाऊस पडल्यानंतरच सुरु करावी. कोरडवाहू पेरणीसाठी अल्पावधीत तयार होणाऱ्या बी.टी./नॉन बी.टी. जातींचा वापर करावा, तर सिंचित परिस्थितीसाठी मध्यम उशीराने ते उशिरा येणाऱ्या जातींची निवड करावी. पेरणीपूर्वी बियाण्यावर रोगप्रतिकारक उपचार करावेत, जसेकी कार्बोक्सिन ३७.५% + थिरॅम ३७.५% डीएस @ ३.५ ग्रॅम प्रति किलो बियाणे (मुळे कुजणे व बॅक्टेरियल ब्लाईटसारख्या रोगांसाठी), फ्लक्सोपायराक्सेंट (३३३ ग्रॅम/लिटर एफएस) @ १.५ मि.ली./किलो बियाणे, किंवा टेट्रॅकोनाझोल ११.६% डब्ल्यू/डब्ल्यू (१२.५% डब्ल्यू/व्ही) एसएल @ १.५ मि.ली./किलो बियाणे (मुळे कुजण्यावरील नियंत्रणासाठी) जेणेकरून बियाणाद्वारे पसरणारे रोग टाळता येतील. त्याचबरोबर, नायट्रोजन स्थिरीकरणासाठी अॅझोटोबॅक्टर व स्फटिक विद्रावक पीएसबी @ २०- २५ ग्रॅम/किलो बियाणे यांचा वापर करावा. कापसामध्ये हरभरा व उडीद यांसारखी आंतरपिके १:१ ओळीच्या प्रमाणात घ्यावीत. तसेच, पिकाच्या सुरुवातीच्या अवस्थेत तण नियंत्रणासाठी पेन्डीमेथालिन ३८.७% CS @ ७०० मि.ली./एकर हे प्री-इमर्जन्स तणनाशक म्हणून वापरावे. यासाठी प्रमाणित अंतर व खतांची मात्रा पाळावी: अर्बोरियम कापूस - ६०x१५, ६०x३० सें.मी., ४०:२०:२० कि.ग्रॅ. एनपीके /हे. सुधारित हिरसुटम कापूस - ६०x३० सें.मी., ६०:३०:३० कि.ग्रॅ. एनपीके /हे. कोरडवाहू बी.टी. हायब्रीड कापूस - ९०x४५, ९०x६० सें.मी., ६०:३०:३० कि.ग्रॅ. एनपीके /हे. सिंचित बी.टी. कापूस - १२०x३०, १२०x६० सें.मी., १२०:६०:६० कि.ग्रॅ. एनपीके /हे.

राहुरी येथे शेतकऱ्यांना पीक लवकर पेरू नये, असा सल्ला देण्यात येतो. कापसाची पेरणी ७५-१०० मिमी इतका पुरेसा पाऊस पडल्यानंतरच सुरु करावी. ज्यांच्याकडे पुरेशा सिंचनाची सोय आहे, अशा शेतकऱ्यांनी त्यांच्या शेतामध्ये कापसाची पेरणी सुरु करावी. कोरडवाहू परिस्थितीसाठी अल्पावधीत येणाऱ्या बी.टी./नॉन बी.टी. जाती वापराव्यात आणि सिंचित परिस्थितीसाठी मध्यम उशिरा ते उशिरा येणाऱ्या जातींची निवड करावी. व्यावसायिकपणे उपलब्ध असलेली कापसाची बियाणे फंगिसाइडने पूर्वप्रक्रिया केलेली नसल्यास, बियाणाद्वारे पसरणाऱ्या रोगांवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी यापैकी कोणतेही जसेकी, कार्बोक्सिन ३७.५% + थिरॅम ३७.५% डीएस @ ३.५ ग्रॅम प्रति किलो बियाणे (मुळे कुजणे व बॅक्टेरियल ब्लाईटसारख्या रोगांसाठी), फ्लक्सोपायराक्सेंट (३३३ ग्रॅम/लिटर एफएस) @ १.५ मि.ली./किलो बियाणे, किंवा टेट्रॅकोनाझोल ११.६% डब्ल्यू/डब्ल्यू (१२.५% डब्ल्यू/व्ही) एसएल @ १.५ मि.ली./किलो बियाणे (मुळे कुजण्यावरील नियंत्रणासाठी) बियाणे प्रक्रिया करावेत. तसेच, नायट्रोजन स्थिरीकरणासाठी अॅझोटोबॅक्टर आणि स्फटिक विद्रावक पीएसबी @ २०-२५ ग्रॅम/किलो बियाणे यांचीही बियाणे प्रक्रिया करावी. कापसात मुग व उडीद यांसारखी आंतरपिके १:१ ओळीच्या प्रमाणात समाविष्ट करावीत. सापळा पिके म्हणून वाल, मका, सावा आणि झेंडू यांची पेरणी करावी.

Post-season and pre-sowing package of practices

1. Clean up fields of residual stalks and partially opened bolls from the previous crop season. Do not stack the uprooted cotton stalks on field bunds. At the end of crop season, the pink bollworm larvae of last generation enter hibernation in crop residues like infested bolls.. Therefore, such infested residues should be promptly destroyed in order to break the life cycle of pink bollworm. Residue destruction will also help to reduce the inoculums and infection of new season's cotton crop by diseases like bacterial leaf blight, root rot and fungal leaf spots.
2. Install at least 10 pheromone traps (for Pink bollworm) each at 20 m distance in the premises of market yards and ginning mills to trap post season moths or suicidal emergence if any. Change the lures in pheromone traps timely. Also kill the larvae that come out of damaged seeds. This will help to check the spread of infestation of pink bollworm from ginning or market yard premises to nearby fields.

3. Avoid pre-monsoon sowing of cotton crop. Early sown crops bear reproductive structures like squares and flowers early. The pink bollworm moths emerging from dormant populations of previous season lay eggs on these squares and flowers thus early sown crop supports completion of new season's first generation of pink bollworm. If not controlled timely, next generations of this population further spreads onto the timely sown cotton crop with onset of squares, flowers and bolls.
4. Deep summer ploughing helps to expose and kill the dormant larvae and pupae hidden in the soil due to scorching heat of sun in April-May. Also, the birds following ploughed fields predate these life stages of insects. This helps in minimising the incidence of insects like pink bollworm, leaf eating caterpillars, and soil borne diseases like wilt, root rot and nematodes on the coming season's cotton crop.
5. Crop rotation to be followed in the fields that were heavily infested with pink bollworm during last season to break the life cycle of pink bollworm. Cotton is the only host of pink bollworm, therefore crop rotation helps to break the life cycle of this pest. Crop rotation is very effective in checking the infection of soil borne diseases and nematodes in disease prone fields.
6. Grow sucking pest and disease tolerant, short duration and early maturing varieties/hybrids/cultivars of cotton. This helps in avoiding unwanted spraying of pesticides to control sucking pests and diseases during the early crop growth stage. Pink bollworm infestation starts from mid-season and increases steadily towards the late season. Therefore, short duration and early maturing varieties help to escape pink bollworm infestation in late season.
7. Sowing of cotton crop should be done in the month of June, only after receipt of 80-100 mm of monsoon rainfall. For ensuring proper germination and crop stand, to withstand the prolonged dry periods during early seedling stage, there should be optimum soil moisture. This also helps to avoid re-sowing due to prolonged dry spell of rainfall. Timely sowing in June helps to avoid early infestations of pink bollworm.
8. Increased awareness should be created among the cotton farmers regarding implementation of integrated pest management (IPM) strategy for management of pink bollworm. The shopkeepers may also be advised to inform the farmers not to adopt pre-monsoon sowing. This will help to spread the right message to farmers more effectively

The detailed information regarding cotton production technology, e.g. selection of soil, varieties, fertilizer application, sowing methods, irrigation systems, management of weeds, insect pests and diseases, etc. can be availed from an android based **CICR Cotton App** developed by ICAR-CICR, Nagpur. The app can be downloaded free of cost from Google play store. Additionally, the crop growth stage specific and weather based weekly advisory are uploaded on the website of ICAR-CICR (<https://cicr.org.in/resource-weekly-advisory>) also to be consulted for the benefit of farmers.